

5.1.2023

ASIA	Luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitetun lahokaviosammalen rauhoitussäännöksistä poikkeaminen
HAKIJA	Microsoft 3465 Finland Oy
VIREILLETULO	25.11.2022
HAKEMUS	Microsoft 3465 Finland Oy hakee Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskukselta) luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeamislupaa hävittää lahokaviosammalen (<i>Buxbaumia viridis</i>) esiintymiä datakeskuksen toimintaan suunnitellulla alueella Kirkkonummella.

Microsoft 3465 Finland Oy suunnittelee kolmen erillisen datakeskusalueen muodostaman Azure-datakeskusklusterin perustamista Suomeen (Espoo, Kirkkonummi ja Vihti). Kirkkonummen datakeskus on suunniteltu perustettavan Masalan taajaman eteläpuolelle datakeskuksen rakentamiseen kaavoitetulle alueelle. Hankkeiden rakennusvaihe on tavoitteena käynnistää vuonna 2023 ja ensimmäinen datakeskuslohko olisi valmiina otettavaksi käyttöön vuonna 2025.

1. Kirkkonummen datakeskusalueen kaavoitus

1.1. Maakuntakaava

Uusimaa-kaavassa 2050 hankealueelle on osoitettu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykettä ja sen läpi on esitetty viheryhteystarve. Maakuntavaltuusto hyväksyi kaavakokonaisuuden kokouksessaan 25.8.2020. Maakuntahallitus on päättänyt kaavan voimaantulosta 7.12.2020, mutta kaavasta on tehty useita valituksia. Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus tuli pääosin voimaan 24.9.2021 Helsingin hallinto-oikeuden käsiteltäviä kaavakokonaisuudesta jätetyt valitukset. Kaavan muutoksenhakuprosessi on vielä kesken.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa hankealue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi, hankealueen länsi- ja pohjoispuolella on viheryhteystarvemerkinä ja pohjoisosassa kaasulinja.

1.2. Yleiskaava

Hankealueella on voimassa Kirkkonummen yleiskaava 2020 (lainvoimainen 13.9.2000). Yleiskaavassa hankealue on esitetty maa- ja metsätalousvaltaisena alueena, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta ja/tai ympäristöarvoja (MU). Yleiskaava on hankealueen osalta vanhentunut.

1.3. Asemakaava

Kirkkonummen valtuusto hyväksyi Kolabackenin asemakaavan 30.8.2021. Hyväksymispäätöksestä on valitettu ja kaava on valituskäsittelyssä.

Asemakaavassa hankealueella on merkintä ET, joka osoittaa datakeskusta varten varatun alueen. KTY-merkinnöin varustetuille korttelialueille voidaan sijoittaa esimerkiksi lämmöntalteenottolaitos.

Hankealueen pohjois- ja eteläpuolella on suojaviheraluetta (EV), länsipuolella ja eteläpuolella on lähivirkistysaluetta (VL). Lisämerkinnällä /eko on osoitettu maakunnallisesti merkittävän ekologisen väylän osa, ja alueilla ympäristö tulee säilyttää. EV- ja VL- alueiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida lahokaviosammalen esiintymät alueella. Luoteisrinteen suuntainen liito-oravalle soveltuva kulkuyhteys on toteutettava puustoisena ja riittävän leveänä.

Hankealueen eteläosassa on puhdistettavaksi ja kunnostettavaksi merkittyä maa-aluetta (saa) ja kulttuuriperintökohteen/historiallisia rakenteita sisältävää aluetta (km), jota koskevista suunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisen kanssa. Hankealueen koillisosaan on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo). Alue on säilytettävä luonnonmukaisena, eikä sillä saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät alueella olevien luonnonarvojen elinedellytyksiä. Hankealueen luoteisreunaan on merkitty ohjeellista, alueelliselle hulevesijärjestelmälle varattua aluetta (hule-2) ja 400 kV sähkölinja. Hule-2 määräyksen mukaan alueelle tulee tehdä allas, ojanne tai suodatin viivyttämään huleveden kulkeutumista valuma-alueelle ja parantamaan veden laatua. Kaavassa on määräyksiä hulevesien hallinnasta ja viivytyksen mitoituksesta. Korttelialueiden hulevesien hallinta tulee toteuttaa siten, että Finnräsk-järven vedenlaatu ei huononnu nykyisestä.

1.4. Maanomistus

Hankealue sijaitsee kiinteistöillä 257-483-2-12, 257-436-2-25, 257-436-2-5. Alue on tarkoitus hankkia Microsoft 3465 Finland Oy:n omistukseen. Maa-alueen hankintaprosessit ovat vielä kesken.

2. Lahokaviosammal

2.1. Biologia

Lahokaviosammal on lähes lehdetön ja pienikokoinen sammal, jossa on pieniä, vihreitä itiöpesäkkeitä. Itiöpesäkkeen perä on noin sentin pituinen ja punaruskea. Sammalen versot kasvavat lahopuun sisässä tai pinnalla. Lahokaviosammalolen elinkierto on lyhyt: itiöpesäkkeet vapauttavat loppukevällä itiöt, joista muodostuu pieniä versoja. Nämä pysyvät elossa vain yhden kasvukauden, ja itiöpesäkkeet alkavat kehittyä jälleen syksyllä. Kuivuuden varalta sammal voi muodostaa paksuseinäisiä leposoluja, jotka auttavat lajia säilymään.

Tyypillinen lahokaviosammalolen elinympäristö on kuusivaltainen lehtometsä, jossa on kosteaa, pitkälle lahonnutta puuta. Myös puronvarret, korvet, niiden reunukset ja kosteahkot kangasmetsät ovat lahokaviosammalolen soveltuvia. Laholuokissa L4 ja L5 (keskinkertaisesti ja merkittävästi lahonneet) ovat maapuut ja kannot ovat parhaimpia lahokaviosammalolen menestymiselle, mutta esiintymiä voi olla myös laholuokassa L3 (vähäisesti tai keskinkertaisesti lahonnut). Tyypillinen kasvualusta on pitkälle lahonnut kuusi, mutta myös muut puulajit soveltuvat. Kasvualustalla olevat kookkaamat lehtisammalet vievät usein nopeasti tilaa lahokaviosammalolen, mutta sopivassa paikassa lahokaviosammal voi menestyä vuosikymmeniä. Oleellista lahokaviosammalolen kannalta on lahopuujatkumo sekä soveltuvan kostea ja lämmin pienilmasto, johon voivat vaikuttaa heikentävästi mm. ympäröivän puuston hakkuut.

2.2. Levinneisyys ja uhanalaisuus

Lahokaviosammalolen levinneisyys on Suomessa selvästi eteläinen, sillä alueellisten levinneisyystaulukoiden mukaan siitä on havaintoja Ahvenanmaalla, Varsinais- ja Kaakkois-Suomessa, Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Hämeessä, mutta havaintoja on myös jopa Lapissa. Lajitietokeskuksen karttapalvelussa lahokaviosammalolen levinneisyydestä on lähes 1800 osumaa.

Julkaisussa ”Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2019”, lahokaviosammal on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN), ja edellisessä arvioinnissa 2010 äärimmäisen uhanalaiseksi (CR). Lajista tehdyissä selvityksissä on esitetty arvioita, että seuraavassa uhanalaistarkastelussa luokittelu voi muuttua jopa elinvoimaiseksi (LC) runsaiden uusien havaintojen perusteella.

2.3. Lahokaviosammal hankealueella

Kaava-alueella tutkittiin lahokaviosammalolen esiintymistä heinä-elokuussa 2020. Suurin osa (70 %) alueella havaituista esiintymistä sijaitsee kaavaan merkityillä suojaviher- ja virkistysalueilla. Näillä alueilla, varttuneemmassa metsässä sijaitsevien esiintymien elinvoimaisuus arvioidaan suotuisammaksi, kuin rakentamiseen

osoitetuilla alueilla, jossa esiintymät sijaitsevat vanhojen avohakkuiden jälkeisessä taimikossa. Laji viihtyy varttuneessa metsikössä, jossa on maalahopuuta. Taimikon pienilmasto ei ole välttämättä soveltuva lajille ja lahopuujatkumoa ei ole taimikossa luontaisesti tarjolla. Pitkällä aikavälillä lajin säilyminen hankealueella voi olla epävarmaa, vaikka aluetta ei rakennettaisi.

Suurin osa hankealueelle sijoittuvista vuoden 2020 havainnoista on alueen lounais- ja luoteisreunalla. Hankealueen rakentamisen alle jää 22 lahokaviosammaleesiintymää.

3. Suojelutason säilyminen

Suomi raportoi EU:n komissiolle kuuden vuoden välein luontodirektiivin toimeenpanosta. Raportti sisältää arvioinnin kaikkien direktiivin tarkoittamien luontotyyppien ja lajien suojelutasosta. Viimeisin suojelutason arviointi tehtiin raportointikaudelta 2013–2018 vuonna 2019 ja sitä edellinen raportointikaudelta 2007–2011 vuonna 2013.

Lahokaviosammaleen levinneisyyden on arvioitu raportoinnissa olevan suotuisa, mutta populaatio, habitaatti ja tulevaisuus ovat epäsuotuisia ja riittämättömiä. Kokonaisarvio lahokaviosammaleen suojelutasosta on epäsuotuisa, riittämätön ja suojelutason kehityssuuntaa kuvaava määrite on ”vakaa”. Eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään (LSL 5 §). Huomioitavaa on, että edellä esitetty suojelutason arvio on vuodelta 2019, minkä jälkeen useissa selvityksissä on todettu, että laji on aiemmin arvioitua yleisempi Uudellamaalla. ELY-keskus voi myöntää poikkeuksen lahokaviosammaleen rauhoitussäännöksestä, jos suojelutaso säilyy suotuisana.

Hävittävien sammaleesiintymien laajuutta ei voi pitää merkittävänä. Hävittämisellä ei arvioida olevan vaikutusta lahokaviosammaleen suojelutason paikallisesti, sillä laji tulee säilymään hävittämisestä huolimatta kyseisellä alueella. Kirkkonummen datakeskushankkeen rakentamisen myötä alueelta poistuu noin 27 % alueella havaituista esiintymistä. Ne sijaitsevat pääasiassa 20 vuotta vanhojen avohakkuiden taimikossa, jolloin lajin selviämisen tunte ei ole hyvä. Metsän kasvun myötä lajin tarvitsema lahopuu loppuisi. Viheralueille jäävien 66 esiintymän tiheys on huomattavasti suurempi ja varttuneemmassa metsässä näiden elinvoimaisuus on lahopuun määrän vuoksi suotuisampi. Hävittävän sammaleesiintymän pitkäaikainen säilyminen Kirkkonummen hankealueella soveltuvan pienilmaston ja luontaisen lahopuujatkumon puuttuessa on siis joka tapauksessa epävarmaa. Lahokaviosammaleen arvioidaan säilyvän hankealueiden läheisyydessä erityisesti kaavojen mukaisilla alueilla, joilla elinympäristö on sille sopiva.

Kun otetaan huomioon tiedossa olevien lahokaviosammaleen esiintymispaikkojen runsastuminen, ei lahokaviosammaleen hävittämisen Kirkkonummen hankealueella arvioida merkityksellisesti heikentävän lahokaviosammaleen suojelutasoa seudullisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti.

Lahokaviosammaleen suojelutasoa voidaan edistää lisäämällä lahokaviosammaleelle suotuisia kasvupaikkoja kaavoituksessa sille soveltuvilla EV-alueilla esimerkiksi lisäämällä maalahopuuta alueella lahokaviosammaleesiintymien läheisyyteen. Laji kasvaa usein kannoilla tai lahoavilla rungoilla kosteassa pienilmastossa.

4. Yhteenveto

Lahokaviosammal on lainsäädännöllisesti rauhoitettu ja uhanalainen kasvi. Kirkkonummen datakeskushankkeen alueelta löydettyjen lahokaviosammaleiden hävittämiseen tarvitaan ELY-keskuksen lupa poiketa rauhoitussäännöksestä. Luvan edellytys on, että lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Hakijan näkemys on, että tarkastelluilla näkökohdilla lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Siten oikeudelliset edellytykset poiketa LSL 42 §:n rauhoitussäännöksestä täyttyvät, ja lupa hävittää lahokaviosammaleesiintymiä voidaan myöntää Kirkkonummen datakeskushankkeen alueella.

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Uudenmaan ELY-keskus hylkää hakemuksen tarpeettomana.

Perustelut

Lahokaviosammal on luonnonsuojelulain 42 §:n 1 momentin mukaisesti luonnonsuojeluasetuksella rauhoitettu kasvilaji. Luonnonsuojelulain 42 §:n 2 momentin mukaan rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Kyseiset rauhoitussäännökset kohdistuvat siis kasvilajin yksilöihin, mutta eivät suojele lajin kasvupaikkoja.

Luonnonsuojelulain 48 §:n 1 momentin mukaan se, mitä 42 §:n 2 momentissa säädetään, ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaista käyttämistä. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Hallituksen luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi antaman esityksen (HE 79/1996 vp) mukaan rauhoitussäännökset eivät estä mm. rakennuksen tai tien rakentamista.

Hakemuksessa kuvatussa datakeskushankkeessa on kyse luonnonsuojelulain 48 §:n 1 momentissa tarkoitettusta alueen käyttämisestä rakennustoimintaan. Asemakaavaa toteutettaessa lahokaviosammalet häviävät Kirkkonummen datakeskushankkeen rakentamisen myötä hakemuksen mukaan yhteensä 22 kasvupaikalta.

Asemakaavan toteuttamiselle vaihtoehtoinen, lahokaviosammalen kannalta vähemmän haitallinen ratkaisu aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia. Näin ollen sovellettavaksi tulee 48 §:n 1 momentissa säädetty yleispoikkeus rauhoituksen sisältämistä kielloista, eikä 48 §:n 2 momentin mukainen lupa poiketa 42 §:n rauhoitussäännöksistä siten ole tarpeen. Luonnonsuojelulaki ei edellytä, että yleispoikkeuksen soveltamisen yhteydessä arvioidaan rakennushankkeen vaikutukset lajin suojelutasoon.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 42 ja 48 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

KÄSITTELYMAKSU

150 euroa

Maksu määräytyy valtioneuvoston elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskusten maksullisista suoritteista vuonna 2022 antaman asetuksen (1259/2021) mukaisesti.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös

sähköpostilla:

Microsoft 3465 Finland Oy

Tiedoksi

sähköpostilla:

Sweco Industry Oy

Kirkkonummen kunta

Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

Suomen ympäristökeskus

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

ASIAN KÄSITTELIJÄT

Asian on esitellyt ylitarkastaja Anni Kuoppamaa ja ratkaissut yksikön päällikkö Ilpo Huolman. Päätös on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on päätöksen viimeisellä sivulla.

Tämä asiakirja UUELY/15918/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/15918/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kuoppamaa Anni 05.01.2023 16:36

Ratkaisija Huolman Ilpo 05.01.2023 16:36